

Մ աշտոցի Ա րձագանգ

Հայաստանեայց Եկեղեցույ Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի ամսաթերթ

Յունիս 2010 (ԺԷ տարի թիւ 10)

www.sourphagop.org/mashdots

Այս թիւով...

Յունիս ամսուան բացատրական
բառարան էջ 2-3

Սուրբ Մանէ

Սուրբ Նունէ

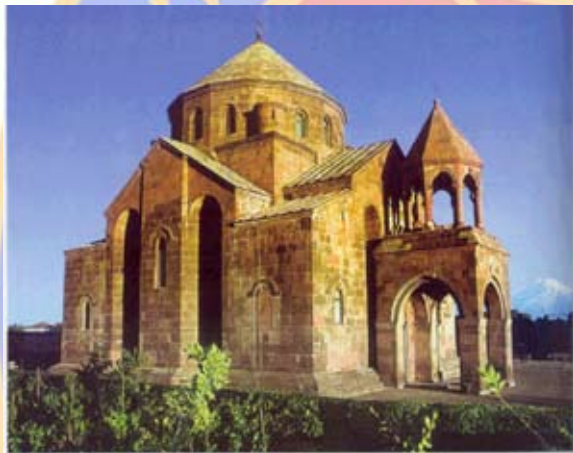
Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներու

Գիտը

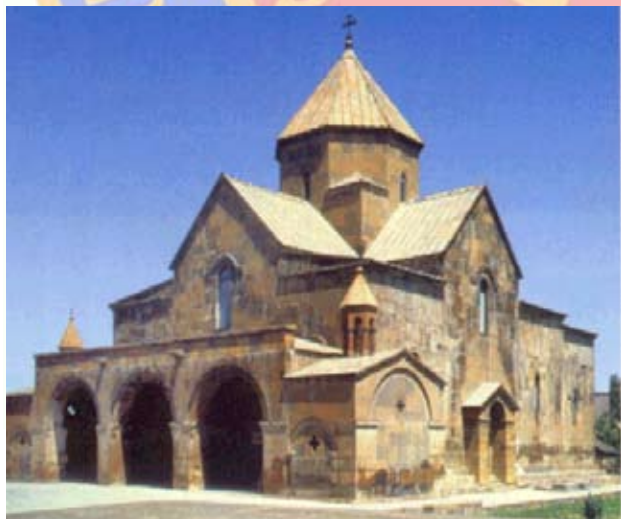
Եկեղեցական բառարան էջ 2

Օրէնքի Գիրք

Եզակի Գիրեր էջ 5

Էջմիածնի Ս. Հռիփսիմէ վանքը

Էջմիածնի Ս. Գալանէ վանքը

Է... Էջմիածին

Խաչքարի հեղինակ՝ Ժողովրդական վարպետ,
ՌՈՒԲԵՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Ամսուան համարը:

««Զգեցէք որ մանուկները ինծի
գան, արգելք մի՛ ըլլաք անոնց,
որովհետեւ այդպիսիներուն է
Աստուծոյ արքայութիւնը»

Մարկոս 10.14

Հաւատք

Կրօն

Եկեղեցի

Լեզու

Մշակույթ

www.sourphagop.org

www.sourphagop.org/mashdots

director@sourphagop.org

Յունիս ամսուան բացատրական տօնացոյց

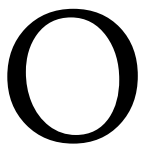
- Գշ. 1 Յիշատակ Ս. Գայիանեանց Կոյսերու
- Շբթ. 5 Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ (Ելն ի Վիրապ)
- Գշ. 8 Յիշատակ Ս. Նունէ եւ Մանէ Կոյսերու
- Շբթ. 12 Մեծն Ներսէս Հայրապետ
- Շբթ. 19 Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ (Գիւտ Նշխարաց)
- Կիր. 20 Հայրերու Օր
- Եշ. 24 Ս. Թարգմանչաց՝ Սահակի եւ Մեսրոպի
- Շբթ. 26 Ս. Տրդատ թագաւոր եւ Աշխէն թագուհի

Սուրբ Մանէ

Սուրբ Նունէն եւ Մանէն հոիփսիմեանց կոյսերու խումբէն էին, որ Դիոկղետիանոս կայսեր հալածանքներու ժամանակ թողեր էին Հռոմս ու եկեր հասեր էին Հայաստան: Սակայն այս երկու կոյսերուն Տիրոջ կողմէն նախախնամուած չէր նահատակուիլ իրենց հաւատակիցներուն հետ:

Հայաստան հասած 37 կոյսերէն գատուելով՝ Մանէն կը հեռանայ դէպի Եկեղեաց գաւառի Սեպուհ լեռը, որտեղ փակուելով քարայրի մը մէջ՝ ճգնաւոր կեանքով կ'ապրի: Այսպէս Մանէ կոյսն հրեշտակային կեանքով, աղօթքով եւ աստուածային միսիթարութեամբ զօրացած ապրեցաւ այդ այրին մէջ, որը հետագին իր անունով կոչուեցաւ «Մանէի այր»: Հետաքրքրական պատմութիւն կը հաղորդուի Մանէի վարքագրութեան մէջ իր կեանքի վերջին օրերու մասին: Այդ ժամանակաշրջանին սուրբ Գրիգոր Լուսաւորիչն ալ կը կամենայ հեռանալ եւ իր կեանքի վերջին օրերն ապրիլ առանձնութեան մէջ: Այդ ներշնչումով Հայոց հայրապետը կու գայ Դարանաղեաց լեռներ եւ իբրն բնակութեան վայր կ'որոշէ Սեպուհ լեռան քարայրը, ուր կը ճգնէր Մանէն: Երբ կը մօտենայ այրին, Մանէի ձայնը կը լսուի, որ կը պատուիրէ սուրբ Գրիգորին երեք օրէն վերադառնալ իր ընտրած քարայրի մօտ: Կատարելով սրբի ցանկութիւնը՝ հայրապետը կը վերադառնայ երեք օրէն եւ սրբուհին վախճանած գտնելով՝ սաղմոսներ ըսելով կը թաղէ անոր քարայրին մէջ (323 թ.): Մանէ եւ Նունէ կոյսերու յիշատակը կը տօնուի Կաթողիկէ Սուրբ Էջմիածնի տօնին յաջորդող երեքշաբթի օրը:

Եկեղեցական բառարան

ՕՐԷՆՔ, ՕՐԷՆՔԻ ԳԻՐՔ Աստուածաշունչին մէջ, Օրէնք բառը ընդհանրապէս կը վերաբերի Աստուծոյ պատուիրաններուն եւ տուած կանոններուն ամբողջութեան, եւ մասնաւորապէս կը նշէ Սինա լեռան բարձունքին Մովսէսի ձեռքով Աստուծոյ տուած Օրէնքին ամբողջութիւնը: Հետզհետէ, սակայն, այս անունով սկսան ճանչցուիլ Աստուծոյ բոլոր պատուիրաններն ու կանոնները իրենց մէջ ամփոփող Աստուածաշունչի առաջին հինգ գիրքերը որոնք միասնաբար կը կոչուէին Օրէնքը կամ Տիրոջ Օրէնքը, կամ Օրէնքի գիրքը, երբեմն նաեւ Մովսէսի կամ Մովսիսական օրէնքը եւ կամ, ի վերջոյ, Մովսէսի գիրքը: Կարգ մը պարագաներու, «Օրէնք» անուանումը գործածուած է աւելի լայն առումով՝ ամբողջ Հին Կտակարանը նշելու համար:

Սուրբ Նունէ

Սուրբ Նունէն և Մանէն հռիփսիմեանց կոյսերու խումբէն էին, որ Դիոկղետիանոս կայսեր հալածանքներու ժամանակ թողեր էին Հռոմս ու եկեր հասեր էին Հայաստան: Սակայն այս երկու կոյսերուն Տիրոջ կողմէն նախախնամուած չէր նահատակուիլ իրենց հաւատակիցներուն հետ:

Նունէ կոյսը (վրացական աղբիւրներուն մէջ՝ Նինո) հայոց Տրդատ թագաւորի հալածանքներէն ազատուելով՝ կը մեկնի Վրաստան, Մծխիթա մայրաքաղաքը, ուր կը շարունակէ ապրիլ սրբակենցաղ աղօթական կեանքով և քարոզելով, որուն որպէս արդիւնք ընդհանուր ժողովուրդի դարձի պատճառ կը դառնայ: Հոչակ կը ստանայ իր գործած հրաշքներու և բարեգործութիւններու պատճառով՝ կոյսը կը տարուի արքունիք, ուր կը բժշկէ հիւանդ թագուհին, ապա, հրաժարելով բոլոր թանկարժէք նուէրներէն, կը քարոզէ Տիրոջ Աւետարանը: Միհրան թագաւորը ևս, անմիջապէս իր վրայ զգալով իրեն անձանօթ Աստուծոյ զօրութիւնը, դարձի կու գայ: Աւետարանը կը քարոզուի նաև երկրի մեծամեծերուն: Այս բոլորին որպէս արդիւնք Նունէի խորհուրդով պատուիրակութիւն կ'առաքուի սուրբ Գրիգոր Լուսաւորչին և Տրդատ թագաւորին՝ խնդրանքով, որ հոգևորականներ ուղարկեն

իրենց երկիրը մկրտութիւններ կատարելու և սպասաւորելու ժողովրդին: Այսպիսով սուրբ Նունէն կը դառնայ Վրաստանի առաքելուհին: Մանէ և Նունէ կոյսերու յիշատակը կը տօնուի Կաթողիկէ Սուրբ Էջմիածնի տօնին յաջորդող երեքշաբթի օրը:

Մբ Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներու գիւտը

Մբ. Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներու գիւտը հայոց մեծագոյն սուրբի յիշատակին նուիրուած երեք տօներէն մէկն է:

Ըստ աւանդության, հայոց մեծ դարձէն յետոյ Ս. Գրիգոր Լուսաւորչին իր կեանքի վերջին տարիները ւարստեց ճգնակեցութեամբ՝ Մեպուհ լեռան Մանէի քարայրին մէջ, ուրտեղ ալ վախճանեցաւ 326 թ.: Անոր մարմինը գտնուեցաւ հովիւներու կողմէ, որոնք, չճանչնալով մահացեալ կաթողիկոսին, անոր մարմինը կը ծածկեն քարակոյտի տակ: Հետագային Մբ. Գրիգոր Լուսաւորչիը տեսիլքով կը յայտնէ իր նշխարներու տեղը իր աշակերտներէն Գառնիկ Բասենցիին, որմէ ետք Հայրապետի նշխարները կը տեղափոխուին և կ'ամփոփուին Դարանաղի գաւառի Թորդան գիւղին մէջ:

Մբ Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարները բոլոր քրիստոնէական եկեղեցիներու մեծագոյն սրբութիւններէն են: Հայոց Հայրապետի նշխարները գտնուելէն յետոյ անոնցմէ մէկ մասը իբրև սրբազան մասունք տարուեր է Վաղարշապատ, Բիւզանդիա, Իտալիա: Մայր Աթոռ Սբ. Էջմիածնի եւ Անթիլիասի մէջ պահուող Լուսաւորչի Մբ Աջը Հայ Եկեղեցոյ կարևորագոյն սրբութիւններէն են, որով կ'օրհնուի սրբազան միւռոնը:

Մբ. Գրիգոր Լուսաւորչի նշխարներու գիւտի տօնը կը նշուի Հոգեգալուստին երրորդ շաբաթ օրը: Տօնի օրը եկեղեցիներուն կը մատուցուի Մբ. Պատարագ: Տօնի առիթով Հայ եկեղեցին սահմաններ է շաբաթապահք: Տօնն ունի նաև իր նախատօնակը:

Էջմիածին

«Էջմիածին» կը կոչուի նաեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսութեան պաշտօնական հրատարակութիւնը որ կրօնական եւ պատմաբանասիրական ամսաթերթ մըն է:

«Էջմիածնի Աւետարան» Փղոսկրեայ Աւետարան, հայ գրչութեան եւ մանրանկարչութեան ձեռագիր մատեան: Ընդօրինակուած Յովհաննէս գրիչին կողմէ 989 ին:

«Էջմիածնի Հոգետր Ծեմարան» Հոգետր բարձրագոյն գիշերօթիկ ուսումնական հաստատութիւն հիմնուած 1945 Նոյեմբեր 1 ին Գէորգ Չորեքեանի նախաձեռնութեամբ: 1998 ին Գարեգին Ա. Կաթողիկոսի կողմէ վերանուանուեր է Գէորգեան Հոգետր Ծեմարան:

Էջմիածնի Աւետարանին Փղոսկրեայ կազմը

Ս. Էջմիածնի Մայր Տաճար

Ո՞րն է Ճիշդ Պատասխանը Մայիս Ամսուան Պատասխանները

Մանկապարտեզի անկիւն
Համբարձումը Մայիս 13ին է:
Բեթանիա, օրհնեց, բաժնուեցաւ, երկինք,
երկրպագեցին, Երուսաղէմ, զԱստուած

Նախակրթարան Ա., Բ. եւ Գ. անկիւն

1. բ. քառասուն
2. Համբարձում
3. ա. Չիթենեաց
4. Հոգեգալուստ կամ Պենտեկոստ
5. մայրդ, երկար, քեզի
6. Մայիս 9
7. Մատթէոս
8. Թովմաս, Թադէոս
9. ա. բժիշկ
10. 10

Նախակրթարան Դ. Ե. եւ Զ. անկիւն
1. Մարդիկ տարբեր լեզուներով սկսան
խօսիլ:
2. գ. Բ. Ծաղկազարդ
3. բ. 50
4. բ. 50

5. բ. Հինգշաբթի
6. ա. Նկարիչ է
7. Սուրբ Հոգին
8. դ. Առաքեալներուն Գործերը
9. Օծեալ
10. դ. Ս. Ղուկաս Աւետարանիչ

Երկրորդականի անկիւն
1. ա. Սէր
2. դ. Տօն երեւման Ս. Խաչի, Համբարձում, Բ. Ծաղկազարդ, Հոգեգալուստ
3. Փարիսեցիները
4. գ. Վայոց Ձոր
5. Առաքեալներուն Գործերը
6. Կրակէ լեզուներու ձեւով
7. Աղօթեցին եւ Վիճակ ձգեցին
8. Մատաթիա
9. Մէկը
10. Յովհաննէս Թումանեան, Անուշ

Եզակի գիրեր Հայերէն գիրերով Sudoku

										բ					գ		զ		
										թ	ա				ե	զ			
թ	դ	ը	բ	ե	զ	ա	է	զ		զ		ե	դ	բ		ը			
է	ա	բ	թ	զ	դ	զ	ը	ե		զ		դ	գ						
զ	զ	ե	ը	է	ա	թ	բ	դ			դ	զ		ա					թ
ա	է	զ	զ	բ	թ	ե	դ	է			է		զ	թ			ա		
բ	է	դ	ե	ա	ը	զ	զ	թ		ը			է			զ	ե		
ե	զ	թ	է	դ	զ	բ	ա	ը				թ		դ	զ	է			ե
զ	թ	ա	դ	զ	է	ը	ե	բ				թ		դ	զ	է			ե
ը	ե	է	ա	թ	բ	դ	զ	զ				ը	թ				բ	զ	
դ	բ	զ	զ	ը	ե	է	թ	ա		ե		ա							դ

Նախորդ «Եզակի գիրեր» ուն լուծումը

Ամբողջացուր քառակուսիները գործածելով ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ գիրերը պայմանաւ որ միայն մէկ անգամ գործածես իւրաքանչիւր գիր իւրաքանչիւր՝

- հորիզոնական գիծի վրայ,
- ուղղահայեաց գիծի վրայ եւ
- ինեակ քառակուսիի մէջ

ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ ԺԷ. Տարի

«ՄԱՇՏՈՑԻ ԱՐՁԱԳԱՆԳ»ի

Գերկայ եւ նախկին թիւերը կը գտնուին նաեւ
համացանցի վրայ:

www.sourphagop.org/mashdots

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ
Սուրբ Յակոբ Կիրակնօրեայ Դպրոցի
Կամաւոր խմբակը.

Թամար Գիզիրեան
Վերժին Գէպթանճեան
Յասմիկ Նաճարեան
Գարոլ Մանուկեան
Շողիկ Նաճարեան
Յասմիկ Գանաճեան
Շաղիկ Պոյաճեան
Թորոս Պապիկեան